

Motion till riksdagen 2019/20:3250

av **Solveig Zander m.fl. (C)**

Rättvis trygghetsförsäkring

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av sjukförsäkringen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en flexibel återgång i arbete och rekommendation om kortare sjukskrivning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att samverkan enligt lagen om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser bör prioriteras av samtliga parter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av samordningen inom sjukförsäkrings- och rehabiliteringskedjan och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en flexibel arbetsmarknad med bättre system för omställning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur stödet till arbetsgivarna kan förbättras så att de lättare kan medverka till den anställdes återgång i arbete och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över de ökande sjukskrivningarna och belysa jämställdhetsaspekten av sjukskrivningarna och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av aktivitets- och sjukersättningen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa en jämställd och rättvis arbetsskadeförsäkring och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur studenters trygghet vid sjukskrivning kan förbättras och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur människor med intellektuell funktionsnedsättning kan ges bättre möjligheter till eftergymnasial utbildning och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att införa e-inkomst samt bättre ekonomiskt skydd för företagare och de med egenanställning och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över sjukförsäkringen för att bättre möta företagares villkor och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur föräldraförsäkringen bättre kan anpassas för föräldrar som driver företag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta pensionsrätter delas rakt av mellan föräldrarna under småbarnsåren, då den obetalda arbetsbelastningen är extra ojämn, och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge Pensionsmyndigheten i samverkan med berörda parter ett informationsuppdrag om livsinkomst och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur beskattningen av pensionen kan göras mer rättvis och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över nivåerna för och vad som ingår i försörjningsstödet, existensminimum och förbehållsbelopp för äldre i syfte att minska de stora skillnaderna mellan kommuner och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skapa moderna lösningar för föräldraledighet och barnomsorg som fokuserar på barnets bästa, ökad jämställdhet och familjers frihet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att analysera och motverka de ökande sjukskrivningarna bland kvinnor och tillkännager detta för regeringen.
21. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av bostadsbidraget för särlevande föräldrar och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över reglerna rörande underhållsbidrag och underhållsstöd och tillkännager detta för regeringen.
23. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över grunderna för beräkning av försäkringstiden för garantipensioner avseende utlandsfödda och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över förutsättningarna för att ge fler legitimerade vårdyrken rätt att skriva sjukintyg för kortare sjukskrivningar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Löftet till medborgarna om en ekonomisk grundtrygghet i tider då den egna försörjningsförmågan upphör utgör ett av statens centrala åtaganden inom ramen för samhällskontraktet. Socialförsäkringarna är därmed ett grundfundament i den offentliga välfärden. Förtroendet för att dessa ska fungera och finnas till är en förutsättning för ett socialt hållbart samhälle.

Centerpartiets utgångspunkt är att trygghetssystemen måste utgå från den enskilda individen och dennes specifika behov. Vi vill se en utveckling emot ökad trygghet, likvärdighet, tillgänglighet och valfrihet inom trygghetssystemen. Då krävs bättre samverkan och en mer sammanhållen process för att hjälpa människor att bryta sitt utanförskap. Kontakten mellan människor och myndigheter måste bli tydligare och lättare att förstå. Förutsättningarna för företagare bland annat i våra trygghetssystem förbättras. Vi behöver även arbeta mer för jämställda pensioner. Många av de pensionärer som idag sitter med mycket låga pensioner och de som ska gå i pension behöver mer rättvisa förutsättningar.

För att bryta människors utanförskap och för att fler ska komma i arbete behöver vi bättre samverkan mellan myndigheter. Därtill behövs tätare avstämningar, personliga

möten, fler kontrollstationer och noggrann utvärdering av en förändrad rehabiliteringskedja. Arbetsföra människor ska inte kunna sjukskrivas ut i utanförskap. För Centerpartiet är det avgörande att kunna garantera att trygghetssystemen kommer alla som behöver till del. Oavsett människors kön, etniska eller socioekonomiska bakgrund, bostadsort, utbildning, om de studerar eller driver företag, ska trygghetssystemen finnas nära, vara tillgängliga och hålla god kvalitet.

Sjukförsäkringen

En av de största samhällsutmaningarna framöver handlar om att hantera kostnaderna för de ökande sjuktalen. Centerpartiet vill se en sjukförsäkring som ger tidigt stöd och hjälp till återgång i arbete med uppföljningar och varje halvår.

Därför vill Centerpartiet se en förstärkt rehabilitering med tidiga insatser, täta uppföljningar och avstämningar mellan den sjukskrivna, arbetsgivaren, Försäkringskassan och läkaren. Idag är det vanligt att den första sjukskrivningen är 30 dagar. Vi vill se en rekommendation om en kortare första sjukskrivningstid – förslagsvis en vecka, vi vill se fler deltids- än heltidssjukskrivningar och större flexibilitet vid återgång i arbete. Vi vill se anpassade flexibla lösningar för successiv återgång i arbete där den sjukskrivna ges mer utrymme att pröva hur mycket hen klarar av att jobba för att sedan retroaktivt rapportera in detta månatligt. Det viktiga är att arbeta i någon form och bryta isoleringen eller helst aldrig hamna i isolering.

Idag är det endast läkare som har rätt att utfärda sjukintyg för sjukskrivning. Detta riskerar att skapa onödiga flaskhalsar i sjukförsäkringsprocessen. Vid Brunflo hälsocentral började man delegera uppgiften att låta legitimerade yrkespersoner som distriktssköterska, barnmorska, fysioterapeut eller psykolog hantera sjukskrivningar för dag 8–14. På hälsocentralen upplever man att detta har medfört en avlastning av läkarna, sjuksköterskorna har fått mer tid med läkarna och patienterna har fått ökad tillgänglighet till vården¹. Vi menar att denna modell är värd att pröva och vill därför att detta utreds.

De flesta människor mår bra av ett socialt sammanhang och ett arbete att gå till. Det är viktigt att människor inte lämnas utan kontakt. Centerpartiet står fast vid det tillkännagivande som gjordes av Riksdagen 2017. Då den borte gränsen nås prövas den sjukskrivna mot arbetsmarknaden för att finna lämpligt arbete i lämplig omfattning.

¹ Läkartidningen nr 14, 2017; <http://www.lakartidningen.se/Aktuellt/Nyheter/2017/04/Minskar-bordan-med-delat-ansvar-for-sjukskrivningar/>

Försäkringskassan behöver följa upp sjukskrivningarna bättre och samordningsansvaret för sjukförsäkringen behöver ses över.

I samband med budgetpropositionen som lades fram för Riksdagen den 18 september föreslår regeringen en ny lag som innebär en obligatorisk funktion för rehabiliteringskoordinatorer inom hälso- och sjukvården. Centerpartiets välkomnar detta förslag. Samtidigt ställer det krav på en tydligare rollfördelning i sjukförsäkrings- och rehabiliteringskedjan. Genom lagen om finansiell samordning av rehabiliteringsinsatser som trädde i kraft 2004 skapades en struktur som, när den fungerar, ger ett starkt stöd till människor i sin rehabilitering och väg tillbaka till egenförsörjning. På allt för många håll höjs dock röster som pekar på brister i samarbetet. Detta leder till att människor riskerar hamna mellan stolarna. Det är angeläget att alla parter i samordningsförbunden säkerställer sina respektive ansvar för att få samverka att fungera.

Försäkringskassan har idag det övergripande samordningsansvaret. Innebörden och förutsättningarna för detta ansvar behöver dock bli tydligare. Centerpartiet menar att rollfördelningen i dessa kedjor behöver ses över och förtydligas.

Den som är sjuk eller skadad och inte kan arbeta alls ska ha rätt till fortsatt ersättning, vård och rehabilitering. Kvinnor står idag för en betydande del av sjuktalet och Centerpartiet anser därför att det är mycket angeläget att belysa jämställdhetsaspekten av sjukskrivningarna. Sammantaget vill vi se en utredning av sjukförsäkringen. Ovan nämnda kontrollstationer inom sjukförsäkringen är ett viktigt sätt att säkerställa att sjukskrivningar följs upp och att människor inte hamnar i passivitet. Därutöver krävs åtgärder för en bättre omställning genom en mer flexibel arbetsmarknad, med enklare och tryggare system för att gå från ett jobb till ett annat.

Arbetsmiljön på Sveriges arbetsplatser behöver ses. Arbetsgivare behöver stöd och hjälp på olika sätt för att medverka till minskade sjukskrivningar. För Centerpartiet är det viktigt att belysa hela problembilden för den sjuka. Faktorer utöver arbetssituationen innefattar till exempel familjesituationen, egna barn och bonusbarn, levnadsförhållanden i form av ekonomisk situation och socialt nätverk.

Aktivitetsersättning

Dagens sjuk- och aktivitetsersättning har stora problem och människor hamnar i utanförskap. Sjuk- och aktivitetsersättningen behöver ses över. Allt fler unga är så pass

sjuka så att de inte kan arbeta. Sjukfrånvaron fortsätter att öka. Både antalet sjukfall och längden på sjukfallen stiger. Och de sjuka får inte hjälp att komma åter i arbete.

Många av dem klarar inte av att studera på heltid, men om de studerar på deltid försvinner rätten till hela ersättningen vilket skapar inlåsnings effekter och passivitet. För Centerpartiet är det viktigt att inte bara ersättningen betalas ut korrekt utan även att förebygga och öka andelen som kommer i arbete och således aldrig ens behöver upp bära ersättning. Den som har sjuk- eller aktivitetsersättning tjänar inte heller på att söka arbete eftersom inkomsten, även om man får bostadstillägg, kan minska med en fjärdedel om man skriver in sig vid Arbetsförmedlingen.

Trygghetssystemen och studier

Många väljer att vidareutbilda sig idag vid t.ex. karriärväxling. Då händer det lätt att studiestödet tar slut om t.ex. en längre utbildning genomförs tidigare.

Centerpartiet vill att möjligheten ses över för studenter att vara deltidssjukskrivna i varierande grad, att kunna behålla studiemedlet på deltid och då godkännas av Försäkringskassan. Studenthälsans och sjukvårdens ansvar för studenters rehabilitering behöver utredas samt utbildningsanordnarens rehabiliteringsansvar förtydligas.

Centerpartiet anser att eftersom vi idag lever i en dynamisk värld och människor väljer att utbilda sig vidare på högskolenivå så bör möjligheterna ses över att i dessa fall göra SGI överhoppningsbar.

Människor som lever med en funktionsnedsättning och har sjukersättning måste få bättre förutsättningar för att bryta sitt utanförskap. Deras situation kan förändras och därför tycker Centerpartiet att det måste vara möjligt att våga testa att arbeta utan att förlora sin ersättning. Arbetet ska kunna vara på heltid, deltid eller enstaka dagar, för längre eller kortare perioder.

Arbetskadeförsäkringen

Inom arbetskadeförsäkringen finns osakliga skillnader mellan kvinnors och mäns beviljandegrad. Män får lättare ersättning vid arbetskada än vad kvinnor får. Kvinnor får sämre utredningar än män, vilket i sin tur beror på att kunskapen om sambanden mellan arbetet och de skador och sjukdomar som uppstår är sämre för typiskt kvinnliga yrken än för typiskt manliga yrken. Centerpartiet tycker att arbetskadeförsäkringen ska genussäkras så att både kvinnor och män får ett bra skydd.

I många fall är det svårt att fastställa om det är en arbetsskada eller beroende på arbetsmiljön som sjukdomen uppstår. I de fall det inte kan garanteras att det är arbetsplatsen som skadan beror på skulle den sjukskrivna istället få en engångssumma. Om den anställda till exempel varit sjukskriven i ett år och sedan kommer tillbaka, har den anställda inte fått lön och inte heller varit med i lönerevisionen. Centerpartiet vill att möjligheten att få en engångssumma istället ska ses över som alternativ i de fall det inte kan garanteras att det är arbetsplatsen som skadan beror på.

Företagande och trygghetsförsäkring

Centerpartiet driver på för en markant minskad administrativ börda för företagen bland annat i och med socialförsäkringens förslag gällande E-inkomst. Förslaget innebär att allt som är skattegrundande ska inrapporteras månadsvis till Skattemyndigheten genom ett system som myndigheten utvecklar.

Företagare riskerar ofta att hamna i kläm i sjukförsäkringssystemen. Ett exempel på detta kan vara om företagaren har använt sig av periodiseringsfonder för att balansera sitt resultat över tid. Dessa inkomster räknas då inte in i SGI, sjukpenninggrundande inkomst, vare sig när den avsätts eller när den återförs och beskattas. En företagare som blir sjuk det år hen har återfört medel från periodiseringsfonden kan då få avslag på sjukpenning trots att en inkomst beskattats. Vi menar att sjukförsäkringen behöver ses över för att bättre möta företagares förutsättningar.

Socialförsäkringsutredningens förslag till förbättringar för företagare och uppdragstagare innefattar bättre ekonomiskt skydd under uppbyggnadsskedet och främjar både företagande och jämställdhet och bör därför införas omgående.

Föräldraförsäkringen och företagande

För att fler kvinnor ska välja att bli företagare är det viktigt att regler för föräldraförsäkringen som gäller för anställda så långt det går även ska gälla för företagare oavsett företagsform, inklusive de som är både anställda och företagare, så kallade kombinatorer. Då stärks flexibiliteten och tryggheten för framförallt kvinnors företagande.

Centerpartiet anser att småföretagare under sin föräldraledighet ska kunna bedriva viss begränsad administrativ styrande verksamhet i sitt företag utan att förlora sin föräldrapenning.

Pensioner och äldres ekonomi

Centerpartiet vill verka för att ingen pensionär ska ha mindre kvar av sin pension än att man klarar sin försörjning då bostadskostnad och skatt är betald.

Sverige har ojämställda pensioner. Kvinnan har ofta utgjort en förutsättning för mannens karriär då hon varit hemma och tagit hand om hem och barn och därmed haft en låg eller ingen inkomst alls. En ojämställd arbetsmarknad bidrar kraftigt till de orättvisa pensionerna. För att uppnå jämställda pensioner behöver både arbetslivet och familjelivet bli jämställt och vi behöver dela pensionspoängen mer rättvist. Under småbarnsåren, då den obetalda arbetsbelastningen är extra ojämn, föreslår vi därför att pensionsrätter delas rakt av mellan föräldrarna.

De som idag sitter med de lägsta pensionerna, oftast kvinnor, påverkas till stor del av följsamhetsindex. Centerpartiet vill se över följsamhetsindex. Vi vill även höja garantipensionen.

Centerpartiet tycker att var och en ska få välja själv, men för att kunna göra bra val behöver vi tillgång till information om hur våra beslut kring föräldraledighet, deltidsarbete och pensionssparande påverkar vår framtida ekonomi. Därför vill Centerpartiet att Pensionsmyndigheten i samverkan med berörda parter (t.ex. mödravård, försäkringskassa, skatteverk, banker och skola) har ett informationsuppdrag riktat till föräldrar om livsinkomst.

De flesta som har en anställning får tjänstepension från sin arbetsgivare. Företagare ansvarar själva för sin ekonomiska status när de går i pension. Precis som anställda tjänar företagare in en allmän inkomstpension. Hur mycket som betalas in beror på vilken lön de tar ut, vilket många inte är medvetna om. Ett privat pensionssparande är viktigt för företagare och kompletterar den allmänna pensionen. Den här kunskapen behöver spridas och ingå i ett informationsuppdrag riktat till företagare om livsinkomst. Många pensionärer har inte tillräckligt med pengar över för mat när räkningar, hyran och andra utgifter är betalt. Vi måste få en tydligare reglering och lagstiftning på att kommunerna måste se till att pensionärerna i varje kommun har det bra. Det bör utredas om kommunerna ska ta över ansvaret för att ha direktkontakt med de äldre för att se till att de har en rimlig levnadsstandard.

Det finns ett förbehållsbelopp som innebär att alla ålderspensionärer ska ha en viss summa kvar att leva på när alla kostnader för vård och omsorg m.m. är betalt. Maxtaxan ska sedan finnas för att garantera att det finns ett tak på utgifterna. Men utöver detta

finns flera utgifter som inte ingår i maxtaxan och förbehållsbeloppet. Det varierar mellan kommunerna vilka kostnader de har för vissa nödvändiga trygghetssystem för den äldre. Det behövs en översyn av äldres kostnader och ersättningar. Nivåer och vad som ingår i försörjningsstödet, existensminimum och förbehållsbelopp behöver ses över.

Pension till utrikesfödda

Om en pensionssökande har beviljats uppehållstillstånd som flykting enligt 4 kap. 1 § eller som annan skyddsbehövande enligt 2 eller 2 a § utlänningslagen (2005:716) eller enligt motsvarande äldre bestämmelser eller beviljats statusförklaring enligt 4 kap. 3 c § utlänningslagen eller motsvarande förklaring enligt äldre bestämmelser räknas som försäkringstid för garantipension även tid under vilken han eller hon har varit bosatt i sitt tidigare hemland från och med det kalenderår då den pensionssökande fyllde 25 år till tidpunkten då han eller hon först ankom till Sverige.²

Innebörden av ovanstående är att en person som kommer som flykting till Sverige som 60-åring kan tillgodoräkna sig full garantipension. Centerpartiet anser inte att detta är rimligt. Vi menar att beräkningsgrunderna för utrikesföddas pensioner bör ses över.

Familjeliv

För alla barns bästa och barnens rätt till båda sina föräldrar vill Centerpartiet se en enkel, modern och flexibel barn- och föräldraförsäkring som ger alla föräldrar möjlighet att kombinera arbete med föräldraskap. En försäkring som också tar hänsyn till att familjer ser olika ut och måste ha frihet att själva, hemma vid köksbordet, bestämma hur de ska fördela föräldradagarna. Centerpartiet värnar den befintliga föräldraförsäkringens valfrihet och vill inte öronmärka fler månader. Däremot är det viktigt att samhället ger föräldrarna utförlig information om uttagets effekter på livsinkomst, hälsa och kontakt med barnen. För att alla föräldrar ska kunna delta i en jämställd arbetsmarknad vill Centerpartiet se över möjligheterna att återinföra jämställdhetsbonusen som Alliansen införde, så att föräldradagarna delas mer jämnt. Vi vill också se över möjligheterna att öppna upp barn- och föräldraförsäkringen så att dagar kan nyttjas/överlåtas till max två ytterligare närstående personer. Det skulle modernisera föräldraförsäkringen så att

² Socialförsäkringsbalken (2010:110) 67 kap, 7§

kvinnor inte förväntas ta största delen av föräldradagarna. Det skulle också bättre inkludera fler familjekonstellationer. För att fler kvinnor ska välja att bli företagare är det också viktigt att regler för föräldraförsäkringen som gäller för anställda så långt det går även ska gälla för företagare oavsett företagsform, inklusive de som är både anställda och företagare, så kallade kombinatörer. Då stärks flexibiliteten och tryggheten för framförallt kvinnors företagande.

Arbetet i hemmet är ojämnt fördelat mellan kvinnor och män till stor del till följd av det ojämnt fördelade uttaget av föräldraledighet och vab. Den snedvridna arbetsfördelningen bidrar kraftigt till kvinnors ökande sjukskrivningar, speciellt hos de kvinnor som har barn. Centerpartiet anser därför att det är mycket angeläget att belysa jämställdhetsaspekten av sjukskrivningarna.

För att föräldrar i större utsträckning ska ta gemensamt ansvar för vab-dagarna kan en del vara en ekonomisk uppmuntran att fördela dessa jämställt. Centerpartiet vill därför se över möjligheterna införa en vab-bonus. Centerpartiet vill se över möjligheterna att lägstanivådagarna döps om till garantidagar och blir möjliga att fördela över hela föräldraledigheten.

Barn ska ha en bra bostad oavsett var de bor. De regler som kring särlevande med underåriga barn som rör bostadsbidrag fungerar idag inte väl. Bostadsbidrag vid växelvis boende kan man få om barnet bor hos en i minst 12 dagar per månad. Den skarpa gränsdragningen gör att många föräldrar där barnet bor ungefär halva tiden hos vardera föräldern förlorar bostadsbidraget om barnet under en eller ett par månader bor färre än 12 dagar hos den andra föräldern. Detta leder till ekonomisk osäkerhet och en osäkerhet för såväl barn som förälder kring boendet. Reglerna för bostadsbidrag för växelvis boende bör ses över för att bättre anpassas till familjers vardag och verklighet.

Enligt regler som gäller sedan 2016 ska föräldrar i första hand lösa betalningen av underhållsbidrag utan Försäkringskassan som mellanhand. I det fall det inte fungerar pga att den ena föräldern inte vill samverka eller inte kan betala kan man söka underhållsstöd hos försäkringskassan. Försäkringskassan kan då som tidigare gå in och betala underhållsstöd och den betalningsansvariga föräldern betalar till försäkringskassan, under förutsättning att de har förmågan. I det fall det har fungerat med betalningar till försäkringskassan i minst sex månader så upphör försäkringskassan som mellanhand. Detta har lett till att vissa föräldrar efter sex månader slutar betala stödet och att den mottagande föräldern i vissa fall, till exempel på grund av tidigare våldsamt eller på grund av att den andra föräldern flyttat utomlands står utan

underhållsbidrag. Något som går ut över barnet. Centerpartiet föreslår en översyn av regelverket för att tillse att barnen inte kommer i kläm när det gäller föräldrarnas ekonomiska mellanhavanden.

Solveig Zander (C)

Anders W Jonsson (C)

Johanna Jönsson (C)

Sofia Nilsson (C)

Jonny Cato (C)

Per Lodenius (C)

Martina Johansson (C)

Peter Helander (C)